

Instrukcije – Verzija 4.0

- **Molimo prvo pažljivo pročitajte ovaj dokument.**
- **Upitnici moraju biti ispravno popunjeni i vraćeni u roku od 3 (tri) sedmice od dana prijema ili ranije ukoliko je moguće. Ovaj period uključuje i vrijeme koje je potrebno za rješavanje bilo kakvih problema ili nedoumica koje se mogu pojaviti prilikom popunjavanja upitnika.**
- **Popunjavanje ovog upitnika ne isključuje obavezu bilo kojeg drugog tipa izvještavanja.**
- **Da biste popunili upitnik ne morate vršiti nikakva nova mjerenja. Ukoliko ste prije vršili mjerenja rezultate upišite u odgovarajuća polja u upitniku, a u protivnom ista polja ostavite prazna.**

1. Sadržaj koverte

Priloženi materijal pohranite u arhivu. Molimo nemojte bacati ili uništavati ni jedan od dokumenata i nemojte pisati na originalima:

1. **Na papiru:** zvanično pismo od strane najvišeg vladinog tijela odgovornog za pitanja okoliša sa vašeg geografskog područja Bosne i Hercegovine (BiH), kojim se zahtijeva popunjavanje upitnika.
2. **Na papiru:** 6 (šest) odštampanih upitnika:

Naziv upitnika	Format(i)	Broj listova	Broj strana	Zadnji red	Zadnja strana
PP-TP	A3	1	4	4.j	Odštampana
LU-DM	A4	1	2	4.n.5	Odštampana
TI-SA	A4	3	5	10.c	Prazna
TI-SVA	A4	3	5	10.c	Prazna
PI-SVA	A4	3	5	10.c	Prazna
PI-VAN	A4	2	4	4.a.5.1	Odštampana

Naziv svakog upitnika je odštampan na dnu stranice Ovaj sistem upitnika nije isti kao sistem koji je bio prezentiran na seminaru-radionici u Neumu u maju/junu 2005. godine.

3. **Na CD-u** se nalaze slijedeći dokumenti u raznim elektronskim formatima. Prvo napravite kopiju svih dokumenata sa CD na vaš hard disk. Ukoliko nešto nedostaje ili CD nije u funkciji pokušajte se prvo informisati na našoj web stranici www.air-monitoring.ba (pogledajte poglavlje 2). Ukoliko to nije moguće kontaktirajte Help Desk (pogledajte poglavlje 5 “Pomoć”). Svi aktuelni dokumenti (septembar 2005) u svom nazivu imaju “v40” što znači “Version 4.0” – verzija 4. Sve promjene ili ispravke će automatski imati veći broj. Za sada nema izmjena ni grešaka: Dokumenti na CD-u su:
  - Aktuelni document (“Instrukcije”) i u MS Word-u i pdf formatu što omogućava printanje i traženje;
  - jedan MS Excel document pod nazivom “BiH-Zrak-EIS-obrazac-v40.xls”: ovo je elektronska verzija svih 6 upitnika u jednoj radnoj knjizi sa “makroima” (macros) i napominjemo da se je poželjno njihovo elektronsko popunjavanje. Nemojte pokušavati isprintati cijeli dokument. Ukoliko su vam potrebne kopije koristite fotokopir ili dokument printajte iz MS ili pdf formata;
  - svaki od 6 upitnika je i u MS Word formatu (6 dokumenata) i pdf formatu (6 dokumenata), što omogućava printanje i traženje, molimo nemojte mijenjati upitnike;
  - Acrobat Software za učitavanje pdf dokumenata;
  - Dokument pod imenom “Uputstvo v40 Bos”; Ovo je veliki dokument (više od 200 strana) i u MS Word-u i pdf formatu. U njemu ćete naći upitnike i informacije potrebne za njihovo popunjavanje, kao što je opis

svakog pojedinačnog reda u upitnicima, kataloge, primjere, kratak opis BiH Zrak EiS sistema i spisak sa adresama učesnika radionice-treninga u Neumu. Kada otvorite MS Word dokument pojaviće se poruka “A table in this document has become corrupted...”. Koju trebati ignorirati i kliknuti “OK”. Napominjemo da nema proturječnosti između Instrukcija i informacija u Tehničkom uputstvu;

- Spisak, MS Excel dokumenti, svih poslovnih subjekata koji su dobili upitnik (ukoliko neke želite kontaktirati); složene po geografskom području; i
- Primjere popunjenih upitnika gdje su korišteni empirijski podaci.

2. Provjera web stranice zbog izmjena i dopuna

Prije nego počnete popunjavati upitnik prvo pročitajte Tehničko uputstvo. Nakon toga pokušajte na web stranici www.air-monitoring.ba provjeriti da li su obavljene bilo kakve dodaci ili ispravke. Molimo pokušajte također provjeriti stranicu kada popunite upitnike, kao zadnju kontrolu prije nego što ih pošaljete Državnom referentnom centru (“NRC”).

Ako otvorite web stranicu i kliknete na “Ulaz” (enter) moći ćete vidjeti informacije o bilo kojim novijim verzijama, ispravkama, dopunama, pitanjima i odgovorima kao i spiskom preduzeća koja su dobila i poslala upitnike. Ukoliko su vam potrebne još neke informacije (kao što su nove verzije), pogledajte lijevu stranu ekrana. Ako kliknete “Download” moći ćete vidjeti originalne verzije (v.4.0) svih važećih dokumenta kao i bilo koje novije verzije ukoliko postoje. Također ćete vidjeti spisak preduzeća koja su dobila i poslala popunjene upitnike. Ako kliknete na “Pitanja i odgovore” moći ćete vidjeti sva pitanja i odgovore koja će upućena Help Desku u vezi popunjavanja upitnika.

3. Dostavljanje popunjenih upitnika i ostalih dokumenata

3.1. Preferirani format i referentna godina popunjenih upitnika

Format koji se više preferira kod slanja popunjenih upitnika je elektronski format gdje je korišten dokument pod imenom “BiH-Zrak-EIS-obrazac-v40.xls”, koji se nalazi na CD-u i web stranici. Ovaj način je lakši i za vas i za NRC. Ukoliko ste u mogućnosti da na ovaj način popunite upitnike molimo vas ignorirajte poglavlje 3.3 ovih Instrukcija izuzev tabele koja je dio poglavlja.

Napominjemo da referentna godina nije specificirana u upitnicima zbog toga da bi se isti mogli koristiti opet u budućnosti bez modifikacija. Od vas se **sada** traži da obezbijedite podatke o svojim aktivnostima koji se odnose na kalendarsku 2004 godinu (01.01-31.12.2004)

3.2. Upitnici popunjeni u elektronskom formatu (preferirani metod podnošenja)

Kada otvorite MS Excel dokument i odgovorite na nekoliko pitanje (prema Tehničkom uputstvu) automatski će se pojaviti komplet upitnika kao i novo ime za snimanje novog dokumenta u datoteci “My Documents” na C disku (hard disk) na vašem kompjuteru.

Ukoliko želite možete promijeniti lokaciju pohranjivanja dokumenata slijedeći procedure MS Windowsa ili funkcije MS Excela.

“My Documents” datoteka na C disku (hard disku) je radna datoteka automatski izabrana za snimanje dokumenata sa podacima. Naziv dokumenta je također automatski kreiran i ponuđeno je ime koje se smatra ispravnim za slanje upitnika. **Molimo vas nemojte dokumentu kojeg ćete poslati NRC-u davati neki drugi naziv.** Ukoliko zbog testiranja ili nekog drugog razloga želite zadržati dokument preporučujemo da ga pohranite u drugu datoteku ili mu date drugo ime.

Budite pažljivi sa printanjem listova. Tabele u TI-SA, TI-SVA i PLSVA upitnicima su velike. Ukoliko želite provjeriti koje ste podatke unijeli preporučujemo da kod printanja koristite funkciju u MS Excelu za printanje samo odabranih dijelova (**selected parts**) radne knjige.

Prilikom slanja popunjenih upitnika trebate **isprintati** samo PP-TP upitnik ili upitnike i potpisati ih u skladu sa vašim internim procedurama. Molimo dostavite i dokumente na papiru koji se traže u polju 4.f u upitniku PP-TP. Sve

dokumente na papiru pošaljite preporučenom poštom gdje ćete u istoj koverti priložiti i odgovarajuće elektronske verzije (na CD-u ili disketi **ukoliko ih ne možete poslati putem e-maila**) i sve pošaljite na adresu predloženog NRC-a za emisije u zrak (pogledajte adresu u tekstu ispod).

Elektronsku verziju upitnika pošaljite i elektronske verzije dokumenta traženih u polju 4.f PP-TP upitnika pošaljite na jedan od slijedećih načina:

- (i) **Preferirana metoda slanja je putem** e-maila na: upitnici@air-monitoring.ba sa kompletnim MS Excel i bilo kojim drugim dokumentima u elektronskoj formi **poželjno komprimiranim** (ukoliko ih ne komprimirate možda će ih vaš e-mail sistem odbaciti i otvaranje dokumenta u NRC-u može biti usporeno); molimo navedite šifru vašeg preduzeća/institucionalne jedinice (kao što ste je naveli u polju 1.a u upitniku PP-TP) u “subject” e-maila; zatim navedite naziv preduzeća/institucionalne jedinice, lično ime, kontakt telefon i bilo koju drugu dodatnu e-mail adresu ako postoju u tekstu e-maila; (u FBiH podatak dat u polju 1.a PP-TP upitnika može varirati od podatka u polju 1.b; u RS i DB ova polja će sadržavati iste podatke;
- (ii) (drugi izbor) snimite dokumente na CD (komprimirane ili ne), pošaljite poštom, na način opisan u tekstu gore, u koverti zajedno sa sa popunjenim i potpisanim PP-TP upitnikom i svim drugim dokumentima na papiru, na adresu NRC-a predloženog za emisije u zrak, svoju registarsku šifru (iz polja 1.a upitnika PP-TP) napišite **odgovarajućim** markerom na CD, ili
- (iii) (treći i zadnji izbor) snimite dokumente na disketu (**moraju biti komprimirani**) i pošaljite poštom na način opisan u tekstu gore, u koverti zajedno sa popunjenim i potpisanim PP-TP upitnikom i svim drugim dokumentima na papiru, na adresu NRC-a predloženog za emisije u zrak; registarsku šifru (iz polja 1.a upitnika PP-TP) napišite na naljepnici diskete.

3.3. Upitnici popunjeni ručno ili na pisačkoj mašini i dostavljeni samo papirnoj verziji (metoda dostave koja se ne preferira)

Elektronska dostava se preferira i jednostavnija je, ali ukoliko možete popuniti upitnik samo na papiru, onda molimo da koristite **jasan rukopis** ili pisaću mašinu.

Koristite priložene upitnike kao šablonu i prvo napravite njihove kopije. Broj kopija svake pojedine vrste upitnika zavisi od broja lokalnih jedinica, dimnjaka, emiter-izvora i broja aktivnosti. Broj PP-TP upitnika koji se trebaju popuniti jednak je broju dijelova firme/institucije smještenih na različitim lokacijama, a nazivaju se lokalne jedinice (LU).

Za svaku LU (tj. Za svaki PP-TP upitnik) trebate popuniti još neke upitnike. Broj LU-DM upitnika koji se trebaju popuniti za svaku LU je jednak broju dimnjaka ili 1 – koji god broj da je veći (u slučaju da nemate dimnjaka u LU, trebate popuniti 1 LU-DM upitnik za tu LU).

Za svaki dimnjak potreban vam je jedan TI-SA ili jedan TI-SVA ili (ponekad) po jedan od ovih upitnika. (Ukoliko imate više aktivnosti povezanih sa dimnjakom, a nemate dovoljno praznih redova da ih sve unesete u TI-SA i/ili TI-SVA upitnik, morat ćete napraviti više dodatnih kopija ovih upitnika). SA je akronim za “aktivnosti sagorijevanja” i SVA je akronim za “sve vrste aktivnosti”. SA pokriva SNAP sektore 1, 2 i 3 u potpunosti.

- Ukoliko imate jednu ili više aktivnosti sagrijevanja (SA) samo iz SNAP sektora 1 ili 2 ili SNAP grupe 3.1. povezanih na dimnjak, trebat ćete samo jedan TI-SA upitnika za taj dimnjak.
- Ukoliko imate jednu ili više aktivnosti bez sagorijevanja povezanih na dimnjak, zasigurno ćete trebati jedan TI-SVA za taj dimnjak.
- Ukoliko na dimnjak imate povezano više aktivnosti sagorijevanja opisanih u SNAP pozicijama unutar SNAP grupe 3.2 ili 3.3, možete koristiti dva upitnika za taj dimnjak: jedan TI-SA sigurno i dodatno još jedan TI-SVA. Međutim, **morate** koristiti **oba** upitnika ukoliko imate rezultate mjerenja emisije koji ne ovise samo o potrošnji goriva.

Za sve ostale aktivnosti u jednoj LU, čije se emisije tretiraju kao površinski izvori (vidi Tehničko uputstvo), npr. niz malih dimnjaka koji nisu opisani na drugom mjestu, trebat ćete popuniti jedan PI-SVA upitnik. (Ukoliko imate više takvih aktivnosti, a nemate dovoljno praznih redova u PI-SVA upitniku morat ćete napraviti više dodatnih kopija ovog upitnika).

Za svaku LU, ukoliko imate nekih off-site aktivnosti povezanih sa LU, trebat ćete popuniti jedan PI-VAN upitnik (Ukoliko imate više VAN aktivnosti, a nemate dovoljno praznih redova u PI-VAN upitniku morat ćete napraviti više dodatnih kopija prvog lista (stranice 1 i 2) PI-VAN upitnika.

Ne zaboravite zapisati redni broj LU na desnoj strani u dnu svakoga lista, kako bi vam na taj način slaganje upitnika bilo olakšano.

Pošaljite popunjene i potpisane upitnike i sve ostale dokumente na papiru preporučenom poštom Predloženom NRC za emisije u zrak u BiH. Koristite jednu od sljedećih adresa, ovisno o lokaciji LU.

Poštanske adrese BiH Predloženog NRC za emisije u zrak:	
Za LU u FBiH ili Brčko Distriktu	Za LU u RS
Mr Martin Tais Predloženi NRC za emisije u zrak Meteorološki zavod FbiH Bardakcije 12 71000 Sarajevo	Ms Ranka Radić Predloženi NRC za emisije u zrak Republički hidrometeorološki zavod RS Ul. Banjalučkog odreda bb 7800 Banja Luka

4. Kopiranje i provjera prijema vaših popunjenih upitnika od strane NRC-a

Molimo vas napravite kopije svih dokumentata koje ste poslali NRC-u, bilo da se radi o elektronskoj verziji ili dokumentima na papiru. Kada pošaljete upitnike i ostale dokumente provjerite da li potvrđen primjer na web stranici (pogledajte poglavlje 2) od strane NRC-a. Računajte na 1 (jednu) sedmicu vremena za ažuriranje web stranice. Ukoliko prijem nije potvrđen kontaktirajte Help Desk prije ponovnog slanja.

5. Pomoć

Ako imate problema ili nedoumica vezanih za popunjavanje prvo konsultirajte Tehničko uputstvo, zatim web stranicu i provjerite da li možete naći potrebne informacije ili pomoć (pogledajte poglavlje 2).

Ukoliko želite možete kontaktirati nekog od učesnika radionice-seminara u Neumu (31.05.-03.06.2005) i pitati za pomoć (kao što smo ranije naveli, istem upitnika nije isti kao sistem koji je prezentiran na radionici u Neumu). Spisak učesnika se nalazi u Prilogu 13 Tehničkog uputstva). Također možete kontaktirati neki od poslovnih subjekata iz vašeg područja koji su dobili upitnike: spisak ovih subjekata se nalazi na CD-u i objavljen je na web stranici.

Na kraju, kao zadnju ponudenu opciju, možete kontaktirati Help Desk (koji se bavi isključivo pitanjima vezanim a upitnike):

- (i) **Preferirani metod kontaktiranja** je putem e-maila: help-desk@air-monitoring.ba Ukoliko je to moguće navedite naziv(e) upitnika i polje(a) na koje se vaše pitanje(a) odnosi (npr. LU-DM 1.a) u “subject” e-maila; u tekstu poruke ili u “attachmentu” navedite naziv vašeg preduzeća/institucionalne jedinice, lično ime, kontakt telefon i dodatnu e-mail adresu ukoliko postoji;
- (ii) (drugi izbor) **putem telefona**: 061 559 957 ili (samo do kraja 2005 godine) 033 258 112. Molimo zovite samo od 10:00 do 12:00 i radnim danima. Ukoliko nema odgovora pokušajte ponovo kasnije;
- (iii) (zadnji izbor) pošaljite fax gospodinu Martinu Taisu na broj 033 276 701 i navedite iste podatke kao i za e-mail.

Na kraju, ukoliko smatrate da bi bilo korisno održati radionicu u vašem mjestu ili za vaš industrijski sektor informirajte o tome Help Desk.